
Sak nr.: 2017/689

Styresak: 32/17

Møte: 29.03.2017

Forskerutdanningsmelding 2016 – Det medisinsk-odontologiske fakultet

---

Grunnlagsdokumenter i saken

Forsknings, forskerutdannings- og utdanningsmeldinger 2016 – brev datert 5.1.2017 fra Universitetsdirektøren (2017/314).

Hva saken gjelder

Forskerutdanningsmeldingen 2016 skal inneholde rapportering av aktiviteter for 2016 og prioritering av aktiviteter for 2017. Fakultetets forskerutdanningsmelding er basert på instituttenes forskerutdanningsrapporter med supplerende opplysninger fra visedekan for forskerutdanning og Forskningsseksjonen.

Forskerutdanningsmeldingen ble behandlet i Programutvalget for forskerutdanning i møte 8. mars 2017.

Universitetsledelsen har bedt fakultetene rapportere på følgende punkter:

- Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger
- Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene.

Forskerutdanningsmeldingen beskriver de mest sentrale aktivitetene og prioriteringene knyttet til rapporteringspunktene.

Forslag til vedtak

Fakultetsstyret godkjenner Forskerutdanningsmeldingen 2016 – Det medisinsk-odontologiske fakultet.

Inger Hjeldnes Senneseth
fakultetsdirektør

Kaia Nepstad
seniorkonsulent

14.03.17 / KANE

Vedlegg:

1. Forsknings, forskerutdannings- og utdanningsmeldinger 2016 – brev datert 5.1.2017 fra Universitetsdirektøren (2017/314).
2. Forskerutdanningsmelding 2016 for Det medisinsk-odontologiske fakultet
3. Forskerutdanningsmeldingene fra instituttene

Universitetsmuseet
Fakultetene

Referanse

2017/314-STVE

Dato

05.01.2017

Forsknings, forskerutdannings- og utdanningsmeldinger 2016

Som del av arbeidet med universitetets forskningsmelding, forskerutdanningsmelding og utdanningsmelding, skal det utarbeides egne meldinger fra fakulteter og institutter. Institusjonens meldinger skal behandles i Universitetsstyret i første halvår.

Universitetsledelsen er opptatt av at meldingene skal ha et hensiktsmessig format, som både sikrer effektiv rapportering og tydelig får fram satsinger og resultat, styrker og svakheter. Meldingene bør derfor ikke være mer enn 6 sider totalt. Maler for meldingene følger vedlagt.

Frist for innlevering settes til 21. april 2017. Meldingen vil bli drøftet i utdanningsutvalget og forskningsutvalget før endelig behandling i universitetsstyret.

Tore Tungodden
ass. universitetsdirektør

Steinar Vestad
seniorrådgiver

Vedlegg:

1. Maler for meldinger 2016

Kopi:

Forskningsadministrativ avdeling
Studieadministrativ avdeling

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Universitetsdirektørens kontor
Telefon 55 58 20 01
Telefaks 55 58 96 43

Postadresse
Postboks 7800
5020 Bergen

Besøksadresse
Muséplass 1
Bergen

Saksbehandler
Steinar Vestad
55589252

Vedlegg

Mal for meldinger:

Punktene nedenfor angir områder som skal omtales i meldingene. Samlet lengde for meldingene skal ikke overstige 6 sider. Frist for innsending er 21. april 2017.

Utdanningsmelding:

- Utdanningskvalitet: Status for fremdrift av igangsatte kvalitetstiltak og vurdering av behov for nye, inkludert oppfølging av resultater fra Studiebarometeret. Orientering om gjennomførte programevalueringer i 2016 og status for revisjonsarbeidet i studieprogrammene. Vi ber også om informasjon om arbeid med økt gjennomstrømming og reduksjon av frafall i studieprogrammene.
- Portefølje og dimensjonering: Planer for endringer og dimensjonering av studietilbud og opptak.
- Oppfølging av handlingsplaner: Status for oppfølging av Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015-2017.

Forskerutdanningsmelding

- Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger.
- Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Forskningsmelding:

- Oppfølging av faglige prioriteringer og tiltak for økt tverrfaglig samarbeid.
- Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv - lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Oppfølging av handlingsplan for internasjonalisering.
- Kort status for oppfølging av Handlingsplan for EU-finansierte satsninger
- Tiltak for økt publisering

FORSKERUTDANNINGSMELDINGEN 2016

Forskerutdanningen forblir viktig del av fakultetets samlede forskningsaktivitet og fakultetet prioriterer å kvalitetssikre forskerutdanningen i alle ledd for å sikre god gjennomstrømning av ph.d- kandidater og høy kvalitet på forskningen. Det medisinsk-odontologiske fakultet anser forskerutdanning som forskning og ikke primært utdanning, og i 2016 ble det utnevnt en egen visedekan for forskerutdanningen. Visedekanen inngår som en del av den øvrige forskningsledelsen ved fakultetet. I 2016 gjennomførte fakultetet flere tiltak som ble nevnt som prioriterte områder i Forskerutdanningsmeldingen for 2015, blant annet ferdigstillingen av et opplæringsprogram for veiledere, en felles karrieredag for fakultetet og en omfattende revisjon av interne rutiner og retningslinjer knyttet til ph.d.-løpets ulike faser, herunder oppfølging etter midtveisevalueringer. Fakultetets tiltak og aktiviteter for 2016 og planer for 2017 år er beskrevet under.

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssettings

I Forskerutdanningsmeldingen for 2015 nevnte fakultetet at to prosjekter var prioritert for 2016: Veilederopplæring og Karriereplanlegging. Fakultetet har i løpet av 2016 iverksatt aktiviteter innenfor begge, blant annet lanseringen av det elektroniske veilederopplæringskurset og en felles Karrieredag for fakultetet. Ut over dette trakk de enkelte instituttene frem ulike felt som var gitt fokus i 2016, fra økt rekruttering og oppfølging av ph.d.-kandidater, promotering av forskerskoler, til bedre å inkludere ph.d.-kandidatene i forskerskoler og samle ph.d.-kandidatene gjennom forskerskoler og tverrfaglige forskergrupper. Instituttens rapporter vitner om et stort fokus på et stabilt og kvalitetssikret ph.d.-program, et godt samarbeid med fakultetsnivået.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parametrene

Totalt 119 nye ph.d.-kandidater ble tatt opp i 2016, noe som representerer en liten økning fra 2015 (104 nye opptak). Totalt 97 kandidater disputerte i 2016, noe som er svært likt med 2015 (98 kandidater). Til tross for at fakultetet ønsker å nå 100 disputaser i året, anser vi oss fornøyd med dette. To kandidater fikk underkjent sin avhandling i 2016, fordelt på to institutter. Dette er én mindre enn i 2015. Ingen av instituttene rapporterte om 2. gangsunderkjenninger. Instituttene melder om viktigheten av å formidle kravene som stilles til doktorgraden. Fakultetet nedsatte i 2016 et omfattende arbeid med å revidere og videreutvikle våre interne retningslinjer for ph.d.-løpets ulike faser. Retningslinjene knyttet til de formelle kravene som stilles til doktorgradsavhandlingen ble særlig vektlagt. Fakultetet mener at disse retningslinjene er viktig for å synliggjøre for kandidater og veiledere hvilke krav som stilles til ph.d.-kandidatene og doktorgradsarbeidet.

Fire av de fem instituttene melder at gjennomføringsgraden stort sett er god. Ett institutt anser det som et problem at mange kandidater ikke fullfører på normert tid. Utfordringene knyttet til gjennomstrømning synes å henge sammen med hvor tett oppfølging instituttene har mulighet for å gi sine kandidater, noe som igjen henger sammen med instituttets størrelse og kandidatens arbeidssted. Fakultetet reviderte i 2016 rutinene og skjema for midtveisevaluering, hvor blant annet krav til oppfølging av kandidater med mangelfull progresjon ble tydeliggjort. Alle instituttene rapporterer inn fremdriftsrapporteringen og midtveisevalueringen som vesentlige elementer for å fange opp kandidater med mangelfull progresjon, og alle rapporterer om fokus på tett oppfølging av disse kandidatene. Alle instituttene vektlegger viktigheten av preventive tiltak for å redusere forsinkelser. Våren 2016 besøkte visedekan for forskerutdanning og to representanter fra forskningsseksjonen hvert av instituttene for en gjennomgang av forskerutdanningen ved det respektive instituttet. Her ble det blant annet diskutert hvordan kandidater med manglende progresjon følges opp. Disse møtene ble godt mottatt og planlegges gjennomført også for kommende år.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Som nevnt innledningsvis, lanserte fakultetet i 2016 sitt e-læringskurs for veiledere. Det er en målsetning for 2017 at alle interne hovedveiledere skal ha gjennomført de elektroniske veilederopplæringskurset. Videre ble det årlige veilederseminaret gjennomført i 2016 – et opplegg som planlegges også for 2017. Ett institutt arrangerte i tillegg et eget veilederseminar med fokus på veilederansvar og veiledningspedagogikk. Samtlige institutt stiller seg positive til fakultetets veilederopplæringsprogram og rapporterer at de oppfordrer sine veiledere til å gjennomføre dette. Både fakultetet og instituttene vil promotere veilederopplæringsprogrammet i 2017. Ut over dette rapporterer instituttene om ulike mindre utfordringer knyttet til faglig veiledning. Ett institutt melder at en stor utfordring for god veiledning er det tidspresset som veiledere er underlagt.

Instituttene gikk i 2016 sammen om arrangementen av en felles karrieredag for ph.d.-kandidater. Arrangementet var en stor suksess med stor oppslutning og fakultetet planlegger et tilsvarende opplegg i 2017. I tillegg melder ett institutt at karriereplanlegging er inkludert som tema i forskerskolens årlige introduksjonskurs. Et annet institutt nevner at veiledere og forskergruppeledere oppfordres til å vektlegge karriereplanlegging i veiledningsmøter og medarbeidersamtaler. Karriereplanlegging belyses som tidligere år i grunnkurset for ph.d.-kandidater.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene.

Som tidligere år bidrar fakultetet inn i internasjonale fora for forskerutdanning. Blant annet er fakultetet aktiv i ORPHEUS, og fakultetet ble tildelt ORPHEUS Label i begynnelsen av 2016. Dette innebærer at fakultetets forskerutdanning oppfyller internasjonale kvalitetskrav (ORPHEUS' Best Practices). Fakultetet har dessuten i 2016 vært med i opprettelsen av den nordiske organisasjonen for forskerutdanning, Nordic Doctoral Training in Health Sciences (NorDoc, www.norddohealth.net). Også de fleste instituttene anser seg selv som internasjonalt orientert, hvor et flertall melder om høy rekrutteringsandel av ph.d.-kandidater fra utlandet: ved utgangen av 2016 var i overkant 30 % av alle kandidatene internasjonale og fra 54 forskjellige land. Instituttene rapporterer også om aktiv deltakelse på internasjonale konferanser. Flere av instituttene samarbeider også med internasjonale institusjoner og i internasjonale programmer, og kan gjennom slike samarbeid tilby internasjonale forskerkurs til sine kandidater. Et fagmiljø ved ett av instituttene inngikk i 2016 en fellesgrad med Hawassa Univeristy i Ethiopia, og de første ph.d.-kandidatene er allerede tatt opp til ph.d.-programmet ved UiB gjennom denne avtalen.

En fellesnevner blant tilbakemeldingene fra instituttene er imidlertid at andelen ph.d.-kandidater som reiser på lengre utenlandsopphold er lav. Flere nevner det som en målsetning at andelen som reiser på utenlandsopphold økes, og etterlyser bedre praktisk og økonomisk tilrettelegging for utenlandsopphold. Ett institutt ønsker å gjøre utenlandsopphold for ph.d.-kandidater obligatorisk. Fakultetet vil i 2017 se nærmere på muligheter for å lette mulighetene for utenlandsopphold, samt å arbeide for å få en bedre oversikt over hvor mange som reiser på utenlandsopphold og varigheten av dette.

Forskerutdanningsmeldingen fra Institutt for biomedisin for 2016

Det vises til brev datert 12.01.2017, sak 2017/689. Her følger innspill fra Institutt for biomedisin (IBM) til fakultetets Forskerutdanningsmelding 2016.

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger

Forskerutdanningen ved Institutt for biomedisin oppfylder flere av punktene på fakultetets prioriteringsliste. Stor del av forskningen som utføres ved instituttet ligger i skjæringspunktet mellom grunnforskning og kliniskforskning og faller dermed inn under translasjonsforskning. I tillegg har instituttet to aktive kjernefasiliteter og opprettet en ny i 2016 der alle tre benyttes for de kandidatprosjektene de er relevante for.

Alle gruppene ved instituttet utfører forskning av høy internasjonal kvalitet og kandidatene vil i løpet av perioden, og kort tid etter, publisere forskning i høyt renommerte tidsskrifter. I løpet av de siste fem årene har ca. 26 % av artiklene blitt publisert i nivå II artikler ved IBM.

Innovasjon: to start-up selskaper har i løpet av de siste 10 årene hatt sitt utspring i forskningsgrupper ved instituttet. Vi har jevnlig kandidater affiliert med disse gruppene, og har nærings-ph.d.-kandidater i samarbeid med BerGenBio AS. For tiden har vi en kandidat finansiert av Roche på et innovasjonsprosjekt.

Det er gledelig å se at fakultetet igjen lyser ut et høyere antall stipendiatstillinger. Disse stillingene vil være helt essensielle for å opprettholde antall stipendiater ved Institutt for biomedisin da andre finansieringskilder ikke lenger gir stipend til ph.d.-kandidater (f.eks. Kreftforeningen). Instituttets forskere har bra tilslag på eksterne midler men når de har et valg mellom å ansette en stipendiat eller postdoktor til samme kostnad velger de postdoktor i de aller fleste tilfellene. Ikke minst er fakultetsfinansierte stipendiater helt avgjørende i undervisningssammenheng og vi opplever allerede store utfordringer med å ha nok assistanse på kursene for profesjonsstudiene.

Fra instituttets side har vi hatt et fokus på å skape et felles arena for stipendiater, noe som har manglet ved IBM. Da mange av instituttets stipendiater er medlemmer i ulike tematiske forskerskoler (Biostruct, CCBIO, Neuroscience, EPINOR) har vi i løpet av 2016 besluttet at instituttets forskerskole skal fungere som et samlingspunkt for instituttets stipendiater og har inkludert instituttets postdoktorer i forskerskolen. Dette har vi kommet godt på vei med og de samlingspunktene vi har arrangert har hatt godt oppmøte og fått gode tilbakemeldinger.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

Opptak – enkelte går glipp av at de må søke separat opptak i programmet.

Gjennomstrømming - Vi følger opp kandidater som søker om forlengelser, og for kandidater som gjør dette mer enn en gang inkluderer vi en plan for gjennomføring av graden med klare milepæler. Oppfølging av slike planer skjer i form av samtaler, møter og e-mail, faglig og administrativt mot både veileder og kandidat. Oppgaven til ph.d.-utvalgets leder Rolf Bjerkvig er sentral i dette arbeidet. Generelt blir de aller fleste kandidater ferdig innen normert tid eller med kortere justeringer av tiden. Våre kandidater søker om forlengelser selv for noen måneder da de må være registrert i programmet for å ha tilgang til kontor og bygget. Til enhver tid har vi ca. 2-3 kandidater som er under tett oppfølging. Vanligvis fanger vi opp kandidater som trenger oppfølging ved midtveisevaluering, ved at de selv tar kontakt og fra fremdriftsrapportene kandidatene og veilederne besvarer.

Frafall – I løpet av 2016 skrev vi ut to kandidater fra programmet. Dette er kandidater som ikke har vært aktive siden 2014. Begge sluttet grunnet anskaffelse av fast jobb. I løpet av 2016 sa en kandidat opp sin stilling grunnet personlige forhold.

Disputaser - I løpet av 2016 ble det gjennomført 16 disputaser ved instituttet. Tallene for 2012 er 20 kandidater, i 2013 hadde instituttet 19 disputaser, 12 disputaser ble gjennomført i 2014 og 16 disputaser i 2015. Dette viser et jevnt antall.

Underkjenning – IBM hadde ingen underkjenninger i 2016.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Veilederopplæring - Kvaliteten på veiledning varierer en del. Slik vil det naturlig nok være, men vi ser at noen vitenskapelig ansatte kan trenge videre informasjon/kursing i hva det innebærer å veilede ph.d.-kandidater, særlig en oppdatering på hvordan ph.d.-løpet har endret seg i senere år. Av den grunn vil vi oppfordre instituttets veiledere til å gjennomføre veilederkurset i regi av fakultetet.

Derimot er den største utfordringen for god veiledning tidspresset våre forskere er under. I løpet av en gjennomsnittlig uke/måned skal en professor undervise, følge opp de faglige prosjektene til masterstudenter, forskerlinjestudenter, ph.d.-kandidater, postdoktorer og forskere i gruppen, søke eksterne midler, rapportere bruk av midler, reise, holde innlegg, rette manus, publisere, følge opp infrastrukturen på laboratoriet, gå gjennom ulike prosesser ved ansettelse, følge opp på personalsiden, osv. Dette er vanskelig å løse med et veilederkurs.

Karriereveiledning –

- Vi inkluderer karriere som et tema under forskerskolens årlige introduksjonskurs. Der opplyses kandidatene om hva en forskerkarriere innebærer og presenteres for alternative karriereveier.
- Ph.d.-koordinatorene ved alle instituttene ved fakultetet arrangerte felles karrieredag for fakultetets stipendiater i oktober 2016.
- Til oppstarten av Early Stage Researcher Seminars inviterte vi nestlederen i Vitenskapsakademiet for yngre forskere, Katja Enberg, til å holde innlegget «Career as a scientist?» der hun bl.a. presenterte funnene i en spørreundersøkelse utført av Vitenskapsakademiet og rapporten som fulgte denne: «Når usikkerheten rår – forskningsledelse og karriereveier for yngre forskere»

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene.

- En opptelling viser at hele 45 % av kandidatene som var registrert i programmet i løpet av 2016 ble rekruttert fra utlandet.
- Vi har i flere år hatt samarbeid med Shandong universitet i Kina der kandidater har kommet til oss for å ta deler av doktorgradsutdannelsen. I løpet av 2015 etablerte forsker Jian Wang fra IBM et forskningslaboratorium i Shandong der hensikten er toveisutveksling av ph.d.-kandidater og forskere. I løpet av 2016 reiste instituttets postdoktorer og forskere på inntil tre måneders opphold til Shandong i tillegg til at to stipendiater fra Shandong kom til IBM for 1-års opphold. Skal vi nevne Huaiyang?
- Instituttet er partner i CANBIO – PhD Training Program som ledes av Luxembourg Institute of Health. Tanken er at aktuelle kandidater som rekrutteres og finansieres av CANBIO programmet registreres i ph.d.-programmet ved Det medisinsk-odontologiske fakultet med veiledere fra IBM.
- Instituttets ph.d.-kandidater deltar ofte på internasjonale konferanser. Derimot drar de i liten grad på lengre forskningsopphold til utlandet av praktiske, økonomiske og faglige årsaker. I løpet av 2016 reiste 2 kandidater på lengre utenlandsopphold. Vi oppfordret med suksess to kandidater om å gjennomføre et opphold på ca. en måned innenfor rammene av Erasmusprogrammet.

- Instituttets Marie Curie kandidater opplever et helt annet nivå av internasjonalisering med felles kurs med de andre kandidatene i nettverket, regelmessige konferanser, secondments, osv.
- Fra universitetets side er det ikke tilrettelagt hverken praktisk eller økonomisk å gjennomføre utenlandsopphold for stipendiater. Stipendiatene oppfordres til å reise ut på lengre opphold men det eksisterer ingen stipendordning for denne ansattgruppen slik det gjør for postdoktorer og fast vitenskapelig ansatte. Instituttets erfaring er også at det oppstår spørsmål om f.eks. Airbnb er et alternativ for bosted. Det eksisterer heller ikke rutinebeskrivelser som omfatter ulike aspekter ved et lengre utenlandsopphold slik som NAV, skatt, forsikring, osv.
- Vi savner fremdeles rutiner for å registrere internasjonale ph.d.-kandidater som kommer på utveksling til UiB utenfor allerede etablerte programmer.

Bergen, 17. februar 2017

Rolf Reed
Instituttleder

Rolf Bjerkvig
leder for ph.d.-utvalget

Amra Grudic-Feta
seniorkonsulent

FORSKERUTDANNINGSMELDING INSTITUTT FOR KLINISK ODONTOLOGI 2016

- Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningsatsinger.

Handlingsplan for forskerutdanning for Det medisinsk-odontologiske fakultet vektlegger en rekke områder for oppfølging og forbedring, samt en rekke områder som er en årlig syklus for oppfølging. Institutt for klinisk odontologi følger opp dette arbeidet på institutt nivå.

Forskerlinjen i medisin og odontologi har nå 9 forskerlinjekandidater inne, og en av dem starter sin ph.d-utdanning høsten 2017. Instituttet vil ta initiativ til at det i 2017 settes fokus på innovasjon for våre forskerutdanningskandidater gjennom ph.d – seminarerne. I 2016 har det blant annet vært fokus på etikk, og karriereveier på disse seminarerne. Instituttet har også fulgt opp arbeidet fra fakultetet med å iverksette nye rutiner for midtveisevaluering. Ved institutt for klinisk odontologi får alle kandidatene også en egen utfyllende rapport med tilbakemelding fra komiteen.

- Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

Institutt for klinisk odontologi har til enhver tid ca. 30 forskerutdanningskandidater i programmet. Kandidatene blir tatt opp av fakultetet, og oppfyller de kriterier som fakultetet har satt.

Instituttet har i 2016 ikke hatt noe frafall av kandidater og heller ingen underkjente avhandlinger. Instituttet har hatt 7 disputaser i 2016. På ph.d- seminarerne blir det satt fokus på både skriving av artikler, og skriving av sammendraget. Kandidatene blir også minnet på de til enhver tid gjeldende regelverk og at de vet hvilke poeng som må tas for å få godkjent sin opplæringsdel.

Instituttet har god gjennomstrømming av kandidatene, og flertallet disputerer innen et halvt år etter utløpt finansiering.

Institutt for klinisk odontologi har tett oppfølging av kandidatene. I tillegg til midtveisevaluering får alle kandidater en oppstartsamtale, en fremdriftsrapporteringsamtale hvert år i januar samt en avslutningssamtale senest 6 måneder før avslutning. Kandidater med bekymringsfull progresjon blir tett oppfulgt av instituttets forskningsleder og forskerutdanningskoordinator.

- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak.

Det medisinsk-odontologiske fakultet arrangerer hvert år et eget veilederseminar for veilederne ved fakultet. Instituttet anbefaler den vitenskapelige staben til instituttet å delta på seminaret. Instituttet har også gjennom vitenskapelig lunsj – forskning fokus på veilederansvarer og hadde i 2016 ett lunsjmøte hvor førsteamanuensis i medisinsk- og helsefaglig Monika Kvernenes tok opp temaet veiledning og veiledningspedagogikk. Instituttet synes det er positivt at fakultetets eget opplegg for veilederopplæring på nett nå er igangsatt.

Karriereveiledning for kandidatene blir ivaretatt gjennom instituttets egne ph.d- seminarer samt gjennom fakultetets karrieredag. Torsdag 6. oktober 2016 arrangerte Det medisinsk-odontologiske fakultet ved forskerutdanningskoordinatorene ved de ulike instituttene karrieredag for ph.d.-kandidater og postdoktorer for første gang. Tilskuerne i et fullsatt auditorium hørte sine tidligere kollegaer fortelle om livet utenfor akademien. Tilbakemeldingene fra dagen er så positive at dagen bør arrangeres også i 2017

- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Institutt for klinisk odontologi har et internasjonalt miljø, og ph.d kandidater våre kommer fra mange ulike land både i og utenfor Europa. Instituttet har mye internasjonal rekruttering og ser derfor ikke dette som en utfordring.

Instituttets ph.d-kandidater er ivrige deltakere på internasjonale konferanser hvor de presenterer sine funn gjennom poster presentasjon eller muntlig presentasjon. Vi har flere kvotekandidater og disse kandidatene reiser ofte tilbake til eget hjemland for datainnsamling.

Vi arbeider med å få opp antallet av kandidater som reiser ut på internasjonale opphold hos våre samarbeidspartnere. For instituttet er det viktig å fortsette å sette fokus på internasjonalisering og internasjonalt forskningssamarbeid og dette vil bli en prioritering de neste årene, både som en oppfølging av UIB sin plan for forskerutdanning og fakultets egen plan.

Forskerutdanningsmelding 2016 fra Klinisk institutt (K1)

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved K1 – vurdering

K1 har økt rekruttering til og gjennomføring av ph.d-arbeider som et av sine fire hovedmål for forskning. Siden instituttet ble opprettet i 2013 har det vært en stabil gjennomstrømming av kandidater. I 2016 hadde vi omkring 138 ph.d.-kandidater innmeldt i ph.d.-programmet. Av disse ble 22 oppmeldt i 2016 (22 i 2015). Vi fikk også tildelt 11 nye stipendiatstillinger i 2016. Disse stillingene vil bli besatt i 2017. K1 hadde 21 disputaser i 2016 (20 i 2015) og var medvirkende i tjue av disse. Vi er fornøyde med antall avlagte doktorgrader i 2016 selv om dette ikke har økt fra årene før. Mindre endringer i antall innmeldte og avlagte doktorgrader ser vi som naturlige svingninger fra år til år. Vi antar at med de forventede disputasene vi får i 2017 vil antall kandidater i programmet ved K1 holde seg stabilt ett sted mellom 130 -150.

K1 har en klar målsetting om at alle seksjoner ved instituttet skal ha stor og pågående ph.d.-aktivitet. Vi mener at det i våre miljøer er av stor betydning å stimulere unge forskerrekutter fra ulike fagbakgrunner kontinuerlig til vitenskapelig tenkning og analytisk arbeid. Videre mener vi at alle kliniske avdelinger ved et universitetssykehus bør ha som målsetting at alle overleger skal ha en ph.d.-grad og at de fleste fast ansatte leger i utdanningsstillinger bør ha en ph.d.-grad, eller bør være i gang med et ph.d.-prosjekt. Utfordringen er at det er en vesentlig forskjell mellom seksjonene når det gjelder måloppnåelse. Ved noen seksjoner er dette i samsvar med gjeldende politikk, ved andre ikke. K1 vil derfor samarbeide tett med de kliniske miljøene både i og utenfor helseforetakene som er tilknyttet vårt institutt, for å oppnå tilfredsstillende ph.d.-innmelding og ph.d.-gjennomføring.

Et annet viktig ledd i målsettingen vår om stor og pågående ph.d.-aktivitet, er satsning på forskerlinjestudenter. Ved K1 har vi nå 4 forskerlinjestudenter. I rekruttering og oppfølging av disse studentene har vi en klar målsetting om at tidligere forskerlinjestudenter avlegger en ph.d.-grad relativt kort tid etter avsluttet profesjonsstudium. Ph.d. kandidatene og forskerlinjestudentene våre er bra synkronisert med K1 sin strategiske forskningssatsing.

Gjennomstrømning - vurdering og behov for tiltak for å forbedre denne

Som i fjorårets rapport anser K1 det som svært viktig med en effektiv og smidig innmeldingsprosess i ph.d.-programmet. Vi mener at tidlig innmelding er med på å sikre motivasjon, mulighet for kursdeltagelse, samt tilfredsstillende arbeidsordninger i forhold til hovedarbeidsgiver. Instituttet arbeider aktivt for innmelding også før tilstrekkelig finansiering og frikjøp er på plass. Vi har fortsatt et ønske om å påvirke fakultetets nåværende praksis på dette området.

Et annet viktig tiltak for gjennomstrømningsprosessen er arbeidet med å gjøre veiledersammensetningen for hver enkelt kandidat optimal. Vi anbefaler at kandidater har veiledere fra komplementære miljøer og ulike disipliner, og gjerne på noe ulikt karrieremessig nivå. Dette er i tråd med en av K1 sine 4 hovedsatsinger innen interdisiplinær forskning, se under.

Underkjenning - vurdering og behov for tiltak

K1 anser underkjenninger av innleverte ph.d.-arbeid som svært uheldig. Det har vært 1 underkjenning ved K1 i 2016. I etterkant av underkjenninger arbeider instituttet aktivt sammen med veileder for å sikre og styrke veiledningen, samt vurdere andre nødvendige tiltak.

Veilederopplæring - vurdering av situasjon, effekter og behov

K1 mener at det er viktig at veiledere er oppdatert på gjeldende regelverk og krav for ph.d.-utdanningen. Vi mener også at det er viktig at postdoktorer i miljøene gis mulighet til å veilede ph.d-kandidater. Vi anbefaler alle veiledere ved instituttet å delta på veilederkurs i regi av fakultetet. Vi ser behov for å styrke veilederopplæringen, og imøteser at fakultetet jobber med videreutvikling av denne. Fra framdriftsrapporteringen 2016 ser vi at ca. 20 av 120 veiledere har unnlatt å rapportere ved K1 i år. Vi vil derfor jobbe aktivt med å nå ut til dem det gjelder, be dem om en begrunnelse for manglende rapportering, samt understreke viktigheten av at de rapporterer i 2017.

Kvalitetssikring av forskerutdanning - vurdering av situasjon og behov

God kvalitetssikring av forskerutdanningen sikres primært gjennom semesterregistrering, framdriftsrapportering og midtveisevaluering for alle ph.d.-kandidatene. Dette krever oppfølging fra både forskningsmiljøer, veiledere, kandidater og ikke minst forskerutdanningsadministrasjon ved instituttet.

I etterkant av den årlige fremdriftsrapporteringen blir rapportene gjennomgått av forsknings- og forskerutdanningskonsulent ved instituttet. Kandidater og veiledere som har svak progresjon, ønsker dialog med instituttet, eller som unnlater å rapportere følges særlig opp. Institutt- og forskningsledelse kobles inn ved behov. En egen samlerrapport sendes til Programutvalg for forskning.

Når det gjelder midtveisevalueringer startet K1 høsten 2013 opp med både å planlegge og arrangere midtveisevalueringer i fellesskap med Klinisk institutt 2. Dette har vært meget vellykket og vi fortsetter dette samarbeidet i 2017. I 2016 gjennomførte 33 kandidater fra K1 midtveisevaluering (25 i 2015).

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2016 FOR KLINISK INSTITUTT 2 (K2)

Oppfølging av prioriteringer omtalt i tidligere forskerutdanningsmeldinger og strategiplan for K2 og planer og prioriteringer for 2017

K2 har for tiden 160 aktive stipendiater. K2 har også i 2016 systematisk jobbet med å få oversikt over stipendiatenes pliktarbeidfordeling. K2 har beholdt tidligere års rapporterte fokus på promotering av forskerskolene, opprettelse av forskerkurs, samt fokus på karriereplanlegging og mobilitet av stipendiater. I K2 sin nye strategiplan for 2016-18 er følgende punkter spesielt relevant for forskerutdanningen:

F1: K2 skal innen ultimo 2018 over en seksårsperiode fra 2012 ha signifikant økning i minst tre ulike publikasjonsparametre*

T3: Benytte gruppe- og nodeledere i midtveiseevalueringer for PhD-studenter.

F2: K2 skal innen ultimo 2018 over en seksårsperiode fra 2012 ha signifikant økning i den eksternt finansierte forskningen (Helse Vest, BMFS, BFS, KG Jebsen, NFR, ERC, EU mm).

T1: Beholde et strukturert opplegg for søknadsskriving (økonomi og pre-review ved erfarne PI) med vekt på NFR, BFS, ERC og SFF.

T2: Tilby hver gruppeleder strukturert pakke tilbud for økonomistyring.

T3: Sørge for at forskningskonsulent følger opp aktuelle utlysninger med publisering i K2 nytt og på webside.

F3: K2 skal innen ultimo 2018 ha økt og kvalitativt forbedret lokalt, nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid

T1: Bruke ulike lokale arenaer (for eksempel K1/K2 seminar og K1/K2 Annual Retreat) med rullerende ansvar blant instituttens gruppeledere.

T2: Øke inngående og utgående internasjonal mobilitet gjennom ulike tiltak, for eksempel krav ved ansettelse av PhD/postdoc-søknader om > 6 mnd utenlandsopphold og lage infrastruktur for besøkende.

I løpet av 2016 har instituttet jobbet aktivt for å følge opp disse prioriteringene. Vi jobber systematisk for å få gruppeledere og nodeledere aktivert i midtveiseevalueringen av PhD-studenter, og håper å få dette systematisk på plass i 2017. Gruppeledere tilbys nå et strukturert pakke tilbud for økonomistyring med kvartalsvise rapporter, noe som antas å være skolerende for spesielt yngre PIs. For postdoktorer er det viktig å få egne grants som PI, og K2 vil i 2017 få nytilsatt forskningskonsulent (fra 1.4.2017) til å følge opp aktuelle utlysninger med publisering i K2-nytt og hvis kapasitet også gjennom strategisk karriererådgivning til den enkelte postdoktor. Det er begrenset deltakelse på «Perspectives in translational medicine» som begge arrangeres av Forskerskolen i klinisk medisin. K2 ledelsen vil jobbe for å øke deltakelsen fra instituttets seniornivå. Vi har ikke lyktes å arrangere K1/K2 Annual Retreat i 2016, men vi vil forsøke på nytt i 2017 med en K2 Annual Retreat for å skape en slik arena for spesielt stipendiater til å presentere egen forskning og trene på å utvikle nettverk. Vi vil også prøve å ha fokus på stipendiat og postdoktoropplevelsen samt på artikkel skriving kurs gjennom egne keynote lectures på en slik Annual Retreat på en supplerende måte i forhold til de obligatoriske MEDMET-kursene. I tillegg er målet å styrke dialogen med stipendiatene og veilederne. Nye stipendiater ved instituttet blir også opplyst om forskerskolene tilknyttet instituttet (Forskerskolen i klinisk medisin og Bergen Research School in Inflammation) i forbindelse med opptak. De vitenskapelig tilsatte ved K2 oppfordres kontinuerlig til å vurdere opprettelse av nye forskerkurs.

Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsninger ved fakultetet

Vi viser til fakultetets strategidokument og søker å ivareta kvalitet i hele bredden av forskerutdanningen.

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger - og tiltak.

Det ble tatt opp 37 PhD-studenter på doktorgradsprogrammet ved K2 i 2016, mens 25 PhD-studenter disputerte i 2016. Det er fortsatt en utfordring av en del av stipendiatene ved K2 ikke fullfører doktorgraden på normert tid. Som angitt i tidligere års

forskerutdanningsmeldinger anslås tiden for forskerutdanning (36 måneder) til å være i knappest laget for å oppnå høy kvalitet på eksperimentelle og translasjonelle prosjekter. For 2016 har vi hatt 15 søknader om forlengelse av doktorgradsprogrammet. For to kandidater i 2016 er arbeid satt i gang med tanke på utskrivning fra doktorgradsprogrammet.

I tillegg har vi økt fokus at PhD-midtveiseevalueringer hvor progresjonen er bekymringsfull flagges og håndteres i henhold til egne nye rutiner med tettere oppfølging.

Det har vært underkjenning av en avhandling i 2016 ved K2, og kandidaten forventes å levere på nytt primo 2017. K2 har som kontinuerlig mål at veilederne må være informert om gjeldende retningslinjer for godkjenning slik at man ikke risikere at en avhandling blir underkjent av tekniske årsaker.

Veilederopplæring – vurdering av situasjon, effekter og behov

Fremdriftsrapportene for 2016 viser at stipendiatene nesten uten unntak er fornøyde med sine veiledere. De få tilfellene hvor en kandidat eller veileder har uttrykt misnøye med veilederforholdet følges opp basert på informasjonen i fremdriftsrapportene. Det gjelder også tilfeller hvor det er stor diskrepans mellom veileder og kandidats rapport. Vi har for rapporteringen i 2016 tatt kontakt med veileder til syv av kandidatene og prøvd å tilrettelegge en individuell strategi i samarbeid med de lokale miljøene. Det har ikke vært behov for bytte av veileder, justering av prosjekt eller endring av PhD-avtalen i 2016. Det store antallet fornøyde kandidater tyder imidlertid på at veilederne ved instituttet er klar over det ansvaret det å være veileder medfører, og at de gjør jobben slik en kan forvente av dem. Det anses ikke som at det er nødvendig å iverksette noen tiltak på dette punktet pr dags dato utover den individuelle oppfølgingen, men informasjon om relevante veilederkurs og seminarer promottes jevnlig gjennom vårt nyhetsbrev.

Karriereveiledning – vurdering av situasjon og planlagte tiltak

Implementering av initiativer for karriereplanlegging for stipendiatene har ikke blitt iverksatt, men her hviler mye av ansvaret også på veileder. Dette vil forbli en prioritering i 2016. I 2016 vil K2 fortsette å prioritere karriereplanlegging og mobilitet/internasjonalisering for stipendiatene først og fremst gjennom å stimulere forskningsgruppeledere til å ta dette opp i sine medarbeidersamtaler. K2 ønsker også at det på fakultetsnivå jobbes for å merittere forskere som lykkes å få sine postdocs inn i ledende vitenskapelige stillinger (professorater), feks ved insentiver lagt til søknadene for PhD- og postdocstillinger eller i lønnsforhandlinger.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Det er et sterkt ønske fra ledelsen ved instituttet at stipendiater får mulighet til å ta et forskningsopphold i utlandet. Dette anses som svært nyttig og lærerikt for kandidatene, i tillegg til at det bidrar til å styrke de internasjonale nettverkene til instituttet. Dette har imidlertid vært vanskelig å implementere i praksis, i stor grad grunnet økonomiske utfordringer. Instituttet vil fortsette å sette fokus på nytten av internasjonalisering i 2016 gjennom stimulering av inngående og utgående mobilitet. Dette kan gjøres gjennom krav i søknader til PhD/postdoc-stillinger ved MOFA om >6 mnd utenlandsopphold.

Forskningsleder ved K2 jobber kontinuerlig for å oppnå dette gjennom å framme saken i forumet "Utvidet Forskningsledelse". Videre bør det utvikles infrastruktur (hybler og leiligheter) for besøkende.

Tiltak for økt publisering

K2 vil først og fremst bruke midtveiseevalueringen til å monitorere publiseringsprogresjonen til PhD-kandidatene med individualiserte oppfølgingsplaner ved avvik. Fra 2017 vil K2 ha økt fokus på konkret oppfølging hvis midtveiseevalueringen viser bekymringsfull framgang.

Det medisinsk-odontologiske fakultet

Referanse

2017/689-SISM

Dato

09.02.2017

Forskerutdanningsmelding for 2016- Institutt for global helse og samfunnsmedisin

I 2016 ble det ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin (IGS) avlagt 28 doktorgrader, fordelt på 15 kvinner og 13 menn. Av disse var 9 fra Senter for internasjonal helse (SIH). Instituttet hadde ingen dr.philos-grad dette året. Ved utgangen av 2016 hadde IGS rundt 150 ph.d.-kandidater og 18 forskerlinjestudenter.

Av de 28 disputasene hadde 46% opponenter av samme kjønn, i de aller fleste tilfeller menn. Dette er ingen bedring fra foregående år, på tross av at instituttet har hatt fokus på bedre kjønnsfordeling for opponenter. Dette vil bli fulgt opp videre i 2017.

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger

Ny forskningsstrategi for IGS ble utarbeidet i 2016. Her frontes instituttets visjon «bedre helse, bedre samfunn».

Ved IGS skal alle ph.d.-kandidater være tilknyttet en forskningsgruppe. Forskningsgruppene ved IGS har i sine strategiplaner skrevet at det skal være en prioritert oppgave å involvere og inkludere master- og forskerlinjestudenter, samt ph.d.-kandidater i sine aktiviteter.

Strategien vektlegger også kvalitet i forskningen. Her forslår flere virkemidler for å nå målene.

Instituttet har to egne forskerskoler: Forskerskolen i samfunnsmedisinske fag og Forskerskolen i internasjonal helse (CIH Research School), som er et samarbeid mellom SIH og Senter for fremragende forskning (SFF) – CSMAC. Disse to kommer i tillegg til seks nasjonale tematiske forskerskoler som instituttet er en del av, EPINOR (For epidemiologi), NAFALM (for allmennmedisin), NFIF (for farmasi), NORBIS (for biostatistikk), NRSRGH (for global helse) og MUNI-HEALTH-CARE. Instituttet vil i 2017 fortsette å ha fokus på hvordan de ulike forskerskolene kan koordineres og følges opp på best mulig måte, med ekstra fokus på utviklingen av vår egen Forskerskolen i samfunnsmedisinske fag, som skal favne alle med tilknytning til instituttet. Dette for å skape et relevant, lokalt forum uten for mange krav og forpliktelser.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for global helse og
samfunnsmedisin
Telefon

Postadresse
Postboks 7804
5020 BERGEN

Besøksadresse
Kalfarveien 31
Bergen

Saksbehandler
Siri Smith-Giske
55586342

Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger

IGS er generelt fornøyd med gjennomstrømmingen av ph.d.-kandidater. Instituttet har til enhver tid om lag 150 kandidater i programmet. Tilkomsten av nye kandidater følger antallet disputaser, med rundt 30 opptak og 30 disputaser årlig.

Vi ser imidlertid at dersom kandidater blir forsinket og finansieringen tar slutt, blir forsinkelsene ofte betydelige. En måte å forhindre dette er å være proaktive og be kandidaten om å søke forlengelse før ph.d.-perioden løper ut. På denne måten kan kandidaten gjøre opp status for seg selv og legge en plan for fullføring av avhandlingen. Et annet tiltak er å sende ut informasjon til alle aktive ph.d.-kandidater, der viktig og oppdatert administrativ informasjon blir gitt hvert semester. Faglig oppfølging underveis er vesentlig for å sikre progresjon. Viktig virkemiddel for oppfølging er midtveisevaluering, samt oppfølging av kandidater på bakgrunn av årlige framdriftsrapporter.

IGS hadde i 2016 ingen førstegangsunderkjenninger. Til sammenligning hadde instituttet to førstegangsunderkjenninger i 2015 og en i 2014.

Veilederopplæring og karriereveiledning

Instituttet ser på veilederopplæring som et godt tilbud fra fakultetet, og mener det er viktig at dette tilbudet videreføres. Særlig viktig er det å kunne tilby nye veiledere et slikt tilbud, men det er likevel viktig at opplæringen gjelder for alle veiledere. Generelt sett har tilbakemeldinger fra ansatte ved IGS angående programmet vært gode, og vi har relativt høy deltagelse fra våre ansatte. Totalt 5 fra IGS gjennomførte og bestod MOF sitt e-læringskurs på Mitt UiB i 2016, mens 14 veiledere deltok på veilederseminaret som ble avholdt i oktober 2016.

Instituttene ved MOF gikk i oktober 2016 sammen om å arrangere en felles karrieredag for alle ph.d.-kandidater ved Fakultetet. Her ble det blant annet satt fokus på CV- og søknadsskriving, og tidligere kandidaters erfaringer. Arrangementet var en stor suksess for IGS og MOF, og ønskes gjentatt i 2017 av IGS.

Internasjonalisering

Strategien fra 2016 oppmuntrer i stor grad til internasjonalisering.

Kvoteordningen ved SIH som ble lagt ned i 2015, erstattes av et nytt samarbeidsprogram. Brorparten av instituttets ph.d.-kandidater deltar årlig på internasjonal kurs og seminarer. Videre ble det i 2016 opprettet flere nye forskerkurs ved IGS som har internasjonale tema på agendaen, blant annet INTH923 Qualitative research methods for global public health og INTH944 Migrant health.

I instituttets strategi blir det også lagt vekt på tilrettelegging for utveksling og forskningsopphold i utlandet, og for tilsetting av internasjonale professor II knyttet til forskningsgruppene, fortrinnsvis gjennom ekstern finansiering).

Vennlig hilsen

Trond Riise
forskningsleder

Susanne Meidell
førstekonsulent

